

Торайғыров университетінің
ҒЫЛЫМИ ЖУРНАЛЫ

НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ
Торайғыров университета

**ТОРАЙҒЫРОВ
УНИВЕРСИТЕТІНІҢ
ХАБАРШЫСЫ**

Филологиялық серия
1997 жылдан бастап шығады

**ВЕСТНИК
ТОРАЙҒЫРОВ
УНИВЕРСИТЕТА**

Филологическая серия
Издается с 1997 года

ISSN 2710-3528

№ 1 (2023)

Павлодар

**НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ
ТОРАЙГЫРОВ УНИВЕРСИТЕТА**

Филологическая серия
выходит 4 раза в год

СВИДЕТЕЛЬСТВО

О постановке на переучет периодического печатного издания,
информационного агентства и сетевого издания

№ KZ30VPY00029268

выдано

Министерством информации и общественного развития
Республики Казахстан

Тематическая направленность
публикация материалов в области филологии

Подписной индекс – 76132

<https://doi.org/10.48081/ICYL6092>

Бас редакторы – главный редактор

Жусупов Н. К.

д.ф.н., профессор

Заместитель главного редактора

Анесова А. Ж., *доктор PhD*

Ответственный секретарь

Уайханова М. А., *доктор PhD*

Редакция алқасы – Редакционная коллегия

Дементьев В. В., *д.ф.н., профессор (Российская Федерация)*

Еспенбетов А. С., *д.ф.н., профессор*

Трушев А. К., *д.ф.н., профессор*

Маслова В. А., *д.ф.н., профессор (Белоруссия)*

Пименова М. В., *д.ф.н., профессор (Российская Федерация)*

Баратова М. Н., *д.ф.н., профессор*

Аймухамбет Ж. А., *д.ф.н., профессор*

Шапауов Ә. Қ., *к.ф.н., профессор*

Шокубаева З. Ж., *технический редактор*

За достоверность материалов и рекламы ответственность несут авторы и рекламодатели

Редакция оставляет за собой право на отклонение материалов

При использовании материалов журнала ссылка на «Вестник Торайгыров университета» обязательна

<https://doi.org/10.48081/RQOL3080>***М. Хашим**

Ә. Марғұлан атындағы Павлодар педагогикалық университеті,
Қазақстан Республикасы, Павлодар қ.

*e-mail: x.maxa_97-97@mail.ru

**ШЕТЕЛ ТІЛІН ОҚЫТУ ҮРДІСІНДЕ ӨЗДІК ЖҰМЫСЫН
ҰЙЫМДАСТЫРУ ТҮРЛЕРІ**

Мақалада шет тілін оқытуда оқушылардың өздік жұмысын ұйымдастыруға арналған. Авторлар есте сақтаудың барлық түрін жұмылдыра отырып, тілдік материалды меңгерудің тиімді жолдарын ұсынады. Зерттеушілер сөз тіркестерін, сөз мағынасының әр алуан аспектілерін зерттеуге ерекше көңіл бөле отырып, сөздерді жеке немесе контексте зерттеу қажеттігін атап көрсетеді. Мақалада оқушылардың сөздік қорын меңгеруге және сөздік қорын кеңейтуге бағытталған әзірленген жаттығулар жүйесі берілген.

Қазақстан Республикасының «Білім туралы» Заңына сәйкес, білім берудің басты мақсаты – оқушылардың бойына білім мен біліктерді жай ғана сіңіру емес, оның жеке тұлғалық ерекшеліктеріне негізделген ақпаратты қабылдау, талдау және тиімді пайдалана білу дағдыларын қалыптастыру, әлеуметтік және кәсіби құзыреттілік; сондай-ақ өз бетінше ойлау және мәселелерді шешу қабілетін және тез өзгеретін әлемде тиімді өмір сүру және жұмыс істеу қабілетін қалыптастыру. Осыған байланысты шет тілін меңгеруде өзіндік жұмысқа көп көңіл бөлу керек. Шетел тілін оқытудағы өзіндік жұмыс оқушының белсенді интеллектуалдық әрекеті ретінде қарастырылады, оның барысында оның өзіндік интеллектуалдық әрекет стилі қалыптасады, ойлау тәсілдері дамиды, оқу мен жазу кезінде оқылатын материалды талдау және жүйелеу қабілеттерін жетілдіреді, дағдыларын қалыптасады.

Кілтті сөздер: ағылшын тілі, өздік жұмыс, оқушы, мұғалім, сөздік қор.

Кіріспе

Шетел тілін жақсы меңгеру үшін, оқушылар өздігінен көптеген өздік тапсырмаларды орындау арқылы, аудио-видео материалдарды қарау арқылы

жоғары деңгейде меңгере алады. Белгілі бір объективті қиындықтарды жеңу арқылы өз бетінше алған білім мұғалімнен алған білімнен жақсырақ игеріледі. Өзіндік жұмыс кезінде әрбір білім алушы оқытылатын материалмен тікелей байланыста болады, интеллектуалдық, эмоционалдық және ерікті сипаттағы барлық резервтерді жұмылдыра отырып, өз зейінін соған шоғырландырады. Бұл жұмысты жеке өздік жұмыс деп атаймыз. Кейбір ғалымдардың «өздік жұмыс» терминіне берілген анықтамаларды қарастырайық. Әдістемелік терминдер мен ұғымдардың жаңа сөздігінде өздік жұмыс білім беру процесінің ажырамас міндетті буыны болып табылады, оқушы мұғалімнің оқулықтан берген оқу бағдарламасын орындауы арқылы жүзеге асады. Өзіндік жұмысқа арналған тапсырмалар белсенді және шығармашылық сипатта болуы керек; ынталандыру өз бетінше шешімдер іздеу, сонымен бірге қажетті дағдыларды меңгеру, өзін-өзі тәрбиелеуді дамыту үшін жағдайлар міндетті болып табылады [1]. Оқушы ақпарат көзін өзінің қажеттілігі мен қабілетіне қарай пайдаланады. Бұл жауапкершілікті және соның нәтижесінде оның ілгерілеуін айтарлықтай арттырады.

Жалпы және әлеуметтік педагогика терминдерінің сөздігінде «өздік жұмыс» деп «оқушы белгілі бір дербестік деңгейін қабылдайтын оқу әрекетінің түрі», оның барлық құрылымдық құрамдас бөліктерінде мәселені қоюдан бақылауды, өзін-өзі бақылауды жүзеге асыруға дейін және түзетулер, қарапайым жұмыс түрлерінен күрделірек іздеу сипаты деп түсіндіріледі. А. С. Воронин ғалымның пікірінше «өздік жұмыс танымдық қабілеттерді қалыптастыру құралы ретінде көрінеді және оқушы өмір бойы білім алуға бағытталуы керек» деп түсіндіріледі [2].

А. А. Миролубовтың пікірінше оқыту әдістемесінде өздік жұмысты әр алуан түрлері бар деп түсінеді сыныптағы және сабақтан тыс жұмыс үрдісінде, сабақ барысында оқушылардың жеке және топтық орындалған өздік тапсырмалар [3].

С. И. Архангельский, М. Г. Гарунов зерттеушілердің пікірінше, «өздік жұмыс» түсінігіне келесідей анықтама береді, ізденуді камтиды қажетті ақпаратты алу, білімді меңгеру және оны білім беру мәселелерін шешу үшін пайдалану, ғылыми және кәсіби міндеттерді қарастыру. Оқушының өзіне бағытталған іс-әрекетті білім беру, өздік жұмыс оқудың әртүрлі міндеттерін жүзеге асыруды, меңгеру құралы ретінде әрекет ететін өнімді, зерттеушілік және өзін-өзі тәрбиелеу сипаты кәсіптік білім жүйесі, танымдық және кәсіби іс-әрекет әдістері, және шығармашылық әрекет дағдыларын қалыптастыру болып табылады [4, 5].

Оқушыларға шет тілін оқытудың көп жылдық тәжірибесі бізді өздік жұмыс режимінде оқушылардың сөздік қорын байыту мәселесі қызықтыратынын дәлелдейді. Бұл шет тілін оқытудың мақсаты ретінде

мәдениетаралық коммуникативтік құзыреттілікті дамытуға бағытталған іс-әрекеттер жүйесінде мұғалімнің тұрақты қамқорлығын көреміз.

Тәжірибе көрсеткендей, оқушылардың шет тілі бойынша оқу үлгерімі олардың оқуға зейін қоюына, үй тапсырмасын дұрыс орындауына, қиындықтарды жеңуге деген ерік-жігеріне ғана емес, ең алдымен мұғалімнің оқушыларды күнделікті ауыр өздік жұмысына қаншалықты дағдыландыра алатындығына байланысты, ағылшын тілін меңгеру үшін оқушылардың өздік жұмыс үрдісінде қолданатын оқыту әдістері қаншалықты дұрыс екеніне көзімізді жеткізу қажет.

Мұғалім оқушының сөздікпен жұмыс істеуге деген қызығушылығын оятуын және сөзді меңгерудің механикалық түрде жүргізілмеуін, әрбір сөзді түсініп, дұрыс айту, оқу, жазу керектігін ұғынуы керек. Ағылшын тіліндегі сөз мысалы: *beautiful, clever; different* т.б. сын есімдерді оқыту барысында оқушының санасында нақты мағыналық, есту және бейнелі бейнені алғаннан кейін ғана ол оны есте сақтаумен жұмыс істеуге кірісуі керек, әйтпесе қате сөз есте қалуы мүмкін және бұрын оқылған материалды қайта меңгеру айтарлықтай қиын болады.

Материалдар мен әдістер

Сөздік қорды есте сақтау үшін есте сақтаудың барлық түрлерінің белсенді қатысуы маңызды. Олар: оқу және жазу арқылы жаттығатын көру жады; есту жады, ол шет тілін құлақпен қабылдау кезінде және сөйлеу процесінде дамиды; сөйлеу мүшелерінің жұмысымен және сөздерді жазу әрекетімен байланысты моторлы жады және, ең соңында, логикалық есте сақтау, соның арқасында меңгерілген материалды толық және жан-жақты түсіну және ой елегінен өткізу жүзеге асады [6].

Теориялық білім мен эксперименттік деректер оқушының ана тілінде сөйлейтіндермен шынайы қарым-қатынаста сөздіктермен немесе басқа анықтамалық материалдармен емес, оқу процесінде мұғалімнің санасында қалыптасқан грамматикалық құрылымдармен және лексикалық бірліктермен айналысатынын нанымды түрде көрсетеді.

Оқушы неғұрлым көп бірліктерді жаңғыртқан сайын оның мағыналық жадында нақты сөздердің ізі де соншалық сақталады. А. А. Леонтьевтың пікірінше адам жадында сөздердің өзі емес, олардың белгілерінің кешендері сақталады [7]. Сондықтан мұғалімнің міндеті – оқушыларға есте сақтаудың барлық түрін жұмылдыратын сөздік қорды меңгеру бойынша жұмыс істеудің тиімді жолдарын үйрету. Айтылымды тудырған кезде коммуникативті және когнитивтік құрылымдар, саналы және бейсаналық элементтер, логикалық және ассоциативті компоненттер біріктіреді. Ментальды компонент тиісті лексикалық бірлік формасын алады.

Оқушылардың өздік жұмыстары ретінде ағылшын тілінде сөйлеуде зерттелетін сөздіктің дұрыс қолданылуын келесі тармақтар қамтамасыз етеді:

1 Бұрын қалыптасқан лексикалық дағдылар;

2 Оқушылардың жадында қалған сөздердің қолданылуы мен жасалуының бұрын үйренген ережелері;

3 Ауызша және жазбаша сөйлеудің әртүрлі түрлері мен формаларында сөздерді қолдана білу [8].

Мұғалім оқушыларды бір мезгілде екі бағытта сөздікпен жұмыс істеуге үйрету керек: жеке сөздерді меңгерту және контекст бойынша сөздікпен жұмыс. Жеке сөздерді жаттау қиынға соғатыны белгілі. Ағылшын тілін үйрену кезінде бұл өте маңызды, өйткені бұл сөздің тәуелсіз лексикалық бірлік ретіндегі негізгі мағыналарын білмей, осы нақты контексте сөзді түсінумен шектелу мүмкін емес. Жеке сөздерді де меңгеру және оларды контекстте зерттеу қажеттілігін студенттерге күрделілігі жеткілікті нақты материал бойынша көрсету керек.

Адам денесінің бір бөлігін білдіретін ағылшын сөзі *hand*, белгілі бір контексте әрқашан бір ғана мағынаға ие болады; мысалы, сөйлемде: *Mrs Bennet put her hands over her ears to shut out the noise. Миссис Беннет шуды болдырмау үшін құлақтарын қолдарымен тығындады.* Бұл жағдайда қол дененің бір бөлігін көрсетеді. Бірақ сөйлемде: Барлығы компанияның қолын қалай ойнайтынына байланысты – қол сөзі артықшылықтарды білдіреді. Келесі мысалда қол сөзі көмек дегенді білдіреді: *Could you help me (= help me) with these books?*

Мұғалім мұндай мысалдар арқылы оқушыларға сөзді белгілі бір контекст мағынасында ғана меңгеру жеткіліксіз екенін және сол сөзді басқа контексте дұрыс түсінбеуге әкелетінін көрсетеді. Мұғалім оқушыларға сөз тіршілігін көрсете білсе, олардың тіл «сезімін» дамыта білсе, сөздік бойынша өздік жұмыс олардың қызығушылығын тудырады.

Нәтижелер және талқылау

Тәжірибе көрсеткендей, тақырыптық жолдар бойынша топтастырылған сөздерді есте сақтау оңай және тақырыптық сөздікке қатысы жоқ сөздерге қарағанда әлдеқайда жақсы меңгеріледі. Сондықтан оқушыларды негізінен олардың тақырыптық байланысындағы сөздерді есте сақтауға үйрету қажет. Ол үшін оқушыларға жеке сөздік құрастыруға және ондағы сөздерді тақырып бойынша бөлуге, яғни зерттелетін тақырыпқа қатысты барлық сөздерді топтастыруға үйрету қажет.

Бірақ барлық сөздер белгілі бір тақырыптарға сәйкес келмейтіндіктен, баяндау мәтіндері үшін нұсқаулықтың осы бөлімін оқыған кезде үйрену керек барлық сөздерді қамтуы керек мақалалар бойынша сөздіктерді жүргізу ыңғайлы. Жеке сөздігіңізден жеке сөздерді есте сақтау және қайталау үшін

оқушыларды сөздіктің қажетті бетін ашуға, содан кейін сол немесе оң жақ бағанды кезекпен ашып, жабуға және сәйкес сөздерді үйренуге және қайталауға ынталандыру керек.

Келесі қарастыратын сөздік жұмысы да тиімді. Бұл зерттелетін тақырып бойынша барлық таныс сөздерді есте сақтау, содан кейін осы тақырып бойынша барлық сөздердің толық меңгерілгенін сөздіктерінен тексеру.

Оқушылардың оқу барысында меңгерген сөздік қорын ойдағыдай қолдану үшін олардан зат есімдерді дара, тұрақты етістіктерді ырықсыз, тұрақсыз етістіктерді негізгі үш формада (*take-took-taken, алу, алу, алу*) меңгеруді талап ету қажет. Сын есімдерді жақсы деңгейде есте сақтау керек және ерекше формалармен (*bad-worse-the worst, жаман-жаманырақ-ең нашар*) салыстыру дәрежесіне ерекше назар аудару керек. Мысалы, оқушыларға ұсынылған ұғымдар мен жағдаяттармен байланыстыратын сын есім мен зат есімнен тұратын сөз тіркестерін жазу тапсырылады, мысалы:

1 Қорқынышты оқиға: жат дыбыстар, қараңғы түн, қорқынышты..

2 Туған күн: дәмді тағам, безендірілген бөлме, қатты музыка, көңілді..

3 Сәтті сапар, қысқа кезек, арзан билеттер, ыңғайлы орындар, қарапайым көршілер, қызықты...

4 Оқушылар ұсынылған сөз тіркестерін пайдалана отырып, диалог түрінде шағын әңгіме немесе әңгіме құрастыра алады.

Сөздік қорды бекіту және ауызша сөйлеу дағдыларын дамыту бойынша өзіндік жұмыс үшін тиімділігі тәжірибеде дәлелденген ауызша және жазбаша жаттығулар жүйесі ұсынылады.

Біздің пікірінше, оқушылардың өздік жұмысын ұйымдастыру үшін нақты практикалық стратегиялар мен дағдыларды қалыптастыруға бағытталған арнайы жаттығулар қажет. Шет тілін өз бетінше/өздігінен оқыту технологиясы аясында өз бетінше білім алуға, сөйлеу тәжірибесіне және өзін-өзі бақылауды жүзеге асыруға арналған тапсырмалардың ең тиімді түрлері мыналар болып табылады:

1 Оқыту тапсырмалары – тіл бойынша өзіндік жұмыстың бұл әдістері мынаны білдіреді;

2 Жеке сөздерді, екі тілді сәйкестіктерді, сөздердің мағыналық және басқа топтастыруларын қайталау/есте сақтау және т.б.;

3 Семантикалық, логикалық, ассоциативті карталар;

4 Лексикалық бірліктерді логикалық-семантикалық міндетіне, функционалдық ерекшелігіне қарай топтастырудың әртүрлі түрлері, тірек сөздер ретінде т.б.;

5 Ана тіліне аудару;

6 Лексикалық бірліктердің контексте қолданылуы;

7 Контексте балама алмастыруларды фразалау, таңдау;

8 Зерттелетін лексикалық бірліктерді пайдаланып мәтінді қайта шығару немесе мәтінге қосу;

9 Тірек сөздерді/сөз тіркестерін пайдаланып мәтін құру;

10 Зерттелетін лексикалық бірліктерді пайдалана отырып, мәтінді толықтыру / кеңейту / қысқарту / өзгерту / бейімдеу;

11 «Жеке сөздік», «Сикырлы сөздер» т.б. сияқты лексикалық бірліктердің банкін құрастыру;

12 Ресурстарды оқыту дағдыларын меңгеру:

– жұмыс жазбаларының және басқа оқу ақпаратының (сақтау) есебін жүргізу;

– сөздік, грамматика, анықтамалық карточкалар құрастыру;

– әртүрлі тақырыптар бойынша лексикалық бірліктерді жүйелеуге арналған сөздіктерді, глоссарийлерді жүргізу;

– лингвистикалық және лингвомәдениеттану бірліктерін қамтитын мәтінге сөздік түсініктемелерді, глоссарийлерді жүргізу [9].

Оқушылардың сөздік жұмысына деген қызығушылықтарын арттыра отырып, тілдің құрылыс материалы ретіндегі сөздердің толық ойды тек тілдің негізгі сөздік қорымен бірге грамматика арқылы білдіре алуын қамтамасыз ету қажет, негізі, мәні, оның ерекшелігі. Бұдан шығатыны, сөздікпен жұмыс жасағанда оқушылар сөзді өзгерту ережелерін және сөйлемдегі сөздерді біріктіру нормаларын дұрыс қолдануы керек.

Білім алушылардың сөздік қорды меңгерудегі өздік жұмысы сөздерді есте сақтауға арналған әртүрлі жаттығулар мен әдістердің әдістемелік әзірленген жүйесін ғана емес, сонымен қатар өзіндік жұмысты дұрыс ұйымдастыруды да қамтиды. Оқушыларды өз бетімен жұмыс істеуге дайындаудың маңызды бөлігі олардың жалпы білім беру дағдыларын қалыптастыру болып табылады: оқу материалын түсіну, атап айтқанда, негізгі нәрсені бөліп көрсету; жұмысты белгілі бір ретпен орындау; кітаптармен, анықтамалықтармен, заманауи мультимедиялық құралдармен жұмыс; жоспар құру және өз мәлімдемелеріңізді сипаттау; өзара көмек пен өзара бақылауды қамтамасыз ету және т.б. [10].

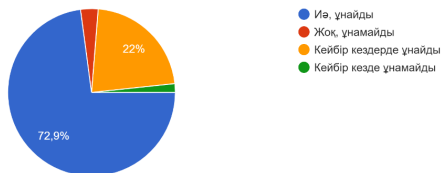
Бұл дағдылар өздік жұмысты жүйелі ұйымдастыру кезінде, өздік әрекеттің бір түрі оқушыларды дайындағанда қалыптасады.

10-сынып оқушылар арасында осы мақаланың тақырыбын анықтап ашу үшін «Ағылшын тілін оқытуда білім алушылардың өздік жұмысын ұйымдастыру түрлері» атты тақырыбына сауалнама жүргізілді және анализ жасалды. 10-сыныптарды таңдаған себебіміз, № 17 ЖОББСОБМ-інде бұл сыныптарда ағылшын тілінен сабақтар беріледі. Сауалнамаға 59 респондент қатысты. Сауалнама 4 сұрақтан тұрады.

Бірінші сұрақ: Шетел тілі сабағында өздік жұмысты орындау сіздерге ұнайды ма? 72,9 % – иә, ұнайды деп жауап берді, 22 % – жоқ, ұнамайды, қалған 5,1 % – кейбір кезде ұнайды, кейбір кезде ұнамайды деп жауап берді.

1. Шетел тілі сабағында өздік жұмысты орындау сіздерге ұнайды ма?

59 ответов

Екінші сұрақ: Сіз төменде берілген өздік жұмыстың қай түрін ұнатасыз? 47,5 % – жаңа сөздерді табу және жаттығу жасау деп жауап берді, 32,2 % – мәтінмен жұмысты ұнатады, 13,6 % – диалогты оқу және құрастыру, қалған 6,7 % – проект жасауды ұнатады деп жауап берді.

2. Сіз төменде берілген өздік жұмыстың қай түрін ұнатасыз?

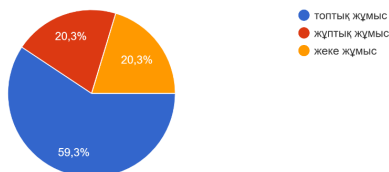
59 ответов

Үшінші сұрақ: Сізге қандай жұмыс түрі ұнайды? 59,3 % – топтық жұмысты ұнатады деп жауап берді, 20,3 % – жұптық жұмысты, қалған 20,3 % – жеке жұмыс жасауды ұнатады деп жауап берді.

3. Сізге қандай жұмыс түрі ұнайды?

59 ответов

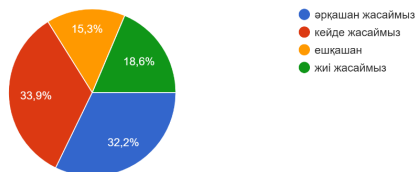

Төртінші сұрақ: Сіз өздік жұмысты орындау барысында worksheet/ жұмыс парағымен жұмыс жасайсыз ба? 33,9 % – жұмыс парағымен кейде жұмыс жасаймыз деп жауап берді, 32,2 % – әрқашан жұмыс парақтарын қолданамыз, 18,6 % – жиі сабақта қолданамыз, 15,3 % – жоқ қолданбаймыз деп жауап берді.

4. Сіз өздік жұмысты орындау барысында worksheet/ жұмыс парағымен жұмыс жасайсыз ба?

ба?

59 ответов

Шетел тілін оқыту үрдісінде өздік жұмысын ұйымдастыру түрлерін анықтау үшін жоғарыда төрт сұрақтан тұратын сауалнама жүргізілді. Бұл сауалнама арқылы сапалық талдау жүргізілгені көрінді, пайыздық мөлшермен нәтижелері берілді. Осыдан шыққан нәтижелер бойынша 72,9 % респонденттер өздік жұмыс түрлерін орындау ұнайды деп көрсеткен. Білім алушылар арасында жүргізілген сауалнама арқылы тәлім алушыларға қажет ақпаратты анықтап, соған сай сабақ барысында материал дайындауға тырыстық. Ал өздік жұмыс түрлерін талдау барысында шығармашылық – ізденіс әдістерін пайдаланудың нәтижесі білім алушыларды іздену, зерттеу, креативті ойлау, шығармашылық дағдылары қалыптастыратыны тәжірибеден байқалды. Іздену және ізденіспен оқыту процесі тек білім алуға бағытталмайды.

Аталған сауалнамадан оқушылардың ағылшын сабағында жұмыс жасау, қызықты болатынын, өздік жұмыс түрлері берілетіндігін көре аламыз. Қорытындылай келе, оқушыларға өздік жұмыс түрлері көбірек, әр алуан түрлі, қызықты түрде берілуі тиіс, сонда оқушылардың тілді меңгеруге оңай, тиімді болады деп ойлаймыз.

Қорытынды

Оқушылардың өздік жұмысын ұйымдастыруда оқу процесін басқаруға ерекше назар аудару қажет. Өзіндік жұмыстың жұптық және топтық түрлерін қолдану оқу іс-әрекетінің түрлерін әртараптандырады, олардың тиімділігін арттырады, белсенділікті, дербестікті, табандылықты дамытуға ықпал етеді [11].

Өздік жұмысты басқару білім деңгейі әртүрлі оқушыларға сараланған тәсілді жүзеге асырғанда ғана нәтижелі болады. Бұл тәсілдің ең қарапайым жағдайы – тіл білімі нашар оқушылар үшін қосымша тіректерді пайдалану.

Жоғарыда айтылғандарға сүйене отырып, ағылшын тілі бойынша өздік жұмыс оқушылардың оқуға дайындайтындай етіп ұйымдастырылуы керек деген қорытындыға келу керек: кәсіби қызметінде айналысуға тура келетін бейімделмеген мәтіндерді оқуға негіз қалау қажет. Бұл жұмыс барысында оқушылар белгілі бір автоматизмдерді дамытады: лингвистикалық болжау, мәтіндерді талдау және синтездеу, іздеу белсенділігі, сөздікпен жұмыс және т.б.

Ағылшын тілін меңгеру кезінде оқушылардың өздік жұмысқа деген қызығушылығын сақтаудың ең маңызды шарттары мұғалімнің бұл жұмыстың ағымдағы және болашақтағы мәселелерді шешудегі маңыздылығына назар аудара отырып, нәтижелерді жедел есепке алу және бағалау болып табылады [12].

Пайдаланылған деректер тізімі

1 **Azimov, E. G., Schukin, A. N.** The new dictionary of methodical terms and concepts (the theory and practice of training in languages). Moscow: Ikar, 2009. – P. 448.

2 **Voronin, A. S.** The dictionary of terms on the general and social pedagogics. 2006. – P. 129.

3 **Mirolyubov, A. A.** Technique of training in foreign languages: traditions and modernity. Obninsk: Titul, 2010. – P. 464.

4 **Arkhangelskii, S. I.** Methodological developments on the course of pedagogic and psychology of the higher school for listeners of advanced training faculty. – Moscow : Vyssh. shk., 1990. – P. 84.

5 **Garunov, M. G.** Development in future teachers of experience of independent creative activity as the subject of pedagogical researches. The II Current problems of training of the teacher at the university. Rostov – on-Don, pp. 62-68. 1991.

6 **Виленкина, Е. Е.** Иностранные языки в школе, 2010, 8, с. 35–39.

7 **Леонтьев, А. А.** Язык и речевая деятельность в общей и педагогической психологии: Избранные психологические труды, М. : Воронеж: САГ: МОДЭК,

8 **Шамов, А. К.** Иностранные языки в школе, 2009, 4, с. 2–8.

9 **Коряковцева, Н. Ф.** Современные методы организации самостоятельной работы изучающих иностранный язык. М. : АРКТИ, 2002. С. 167.

10 «Қазақстан мектебі» журналы. [School of Kazakhstan]. № 9, 2009 жыл

11 **Бітібаева, Қ. Ө.** Оқушыларды ғылыми зерттеу жұмысына баулу жолдары. Р. 165. 2002

12 «Қазақстан мектебі» журналы. [School of Kazakhstan]. № 11–12. 2007 жыл

References

1 **Azimov, E. G., Schukin A. N.** The new dictionary of methodical terms and concepts (the theory and practice of training in languages). Moscow: Ikar, 2009. – P. 448 [in English].

2 **Voronin A. S.** The dictionary of terms on the general and social pedagogics. 2006. [in English].

3 **Miroljubov A. A.** Technique of training in foreign languages: traditions and modernity. Obninsk: Titul, 2010. – P. 464 [in English].

4 **Arkhangelskii S. I.** Methodological developments on the course of pedagogic and psychology of the higher school for listeners of advanced training faculty. Moscow: Vyssh. shk., 1990. – P. 84 [in English].

5 **Garunov M. G.** Development in future teachers of experience of independent creative activity as the subject of pedagogical researches. The II Current problems of training of the teacher at the university. Rostov –on-Don, 1991. – P. 62–68. [in English]

6 **Vilenkina, E. E.** Inostrannye yazyki v shkole [Foreign languages at school] 2010. – 8. – P. 35–39.

7 **Leont'ev, A. A.** Yazyk i rechevaya deyatel'nost' v obshchej i pedagogicheskoy psihologii : Izbrannye psihologicheskie trudy [Language and speech activity in general and pedagogical psychology : Selected psychological works] – Moscow, Voronezh: SAG: MODEK,

8 **Shamov, A. K.** Inostrannye yazyki v shkole, [Foreign languages at school] 2009, 4, s. 2–8.

9 **Koryakovceva, N. F.** Sovremennye metody organizacii samostoyatel'noj raboty izuchayushchih inostrannyj yazyk. [Modern methods of organizing independent work of foreign language learners] M.: ARKTI, 2002. S. 167.

10 «Қазақстан мектебі» zhurnaly. № 9 2009 zhyl

11 **Bitibaeva, Қ. Ө.** Оқушыларды ғылыми зерттеу жұмысына баулу жoldary. [Ways to engage students in scientific research work]

12 «Қазақстан мектебі» zhurnaly № 11–12 2007 zhyl

Материал 13.03.23 баспаға түсті.

*М. Хашип

Павлодарский педагогический университет,

Республика Казахстан, г. Павлодар.

Материал поступил в редакцию 13.03.23.

ВИДЫ ОРГАНИЗАЦИИ САМОСТОЯТЕЛЬНОЙ РАБОТЫ СТУДЕНТОВ ПРИ ОБУЧЕНИИ АНГЛИЙСКОМУ ЯЗЫКУ

Статья посвящена организации самостоятельной работы студентов при обучении иностранному языку. Авторы предлагают эффективные способы усвоения языкового материала, мобилизующие все виды памяти. Исследователи подчеркивают необходимость изучения слов по отдельности или в контексте, уделяя особое внимание изучению словосочетаний и различных аспектов значения слова. В статье представлена система упражнений, призванных помочь учащимся овладеть словарным запасом и расширить словарный запас. Согласно Закону Республики Казахстан «Об образовании» основной целью образования является не просто приобретение обучающимися знаний и умений, а формирование умений получать, анализировать и эффективно использовать информацию с учетом их личностных, социальных и профессиональная компетентность; а также способность самостоятельно мыслить и решать проблемы, эффективно жить и работать в быстро меняющемся мире [1]. В связи с этим необходимо больше внимания уделять самостоятельной работе при изучении иностранного языка. Самостоятельная работа по обучению иностранному языку рассматривается как активная интеллектуальная деятельность студента, в ходе которой у него вырабатывается собственный стиль интеллектуальной

деятельности, развиваются навыки мышления, совершенствуются способности к анализу и систематизации прочитанного и письменного материала, формируются навыки.

Ключевые слова: английский язык, самостоятельная работа, ученик, учитель, словарный запас.

**M. Khashim*

Pavlodar State Pedagogical University,
Republic of Kazakhstan, Pavlodar.
Material received on 13.03.23.

TYPES OF ORGANIZATION OF INDEPENDENT WORK OF STUDENTS IN TEACHING ENGLISH

The article is devoted to the organization of independent work of students in teaching a foreign language. The authors offer effective ways of mastering the language material, mobilizing all types of memory. Researchers emphasize the need to study words individually or in context, paying particular attention to the study of word combinations and various aspects of the meaning of a word. The article presents a system of exercises designed to help students master vocabulary and expand vocabulary. According to the Law of the Republic of Kazakhstan «On Education», the main goal of education is not just the acquisition of knowledge and skills by students, but the formation of skills to receive, analyze and effectively use information, taking into account their personal, social and professional competence; as well as the ability to independently think and solve problems, live and work effectively in a rapidly changing world [1]. In this regard, it is necessary to pay more attention to independent work when learning a foreign language. Independent work on teaching a foreign language is considered as an active intellectual activity of a student, during which he develops his own style of intellectual activity, develops thinking skills, improves the ability to analyze and systematize the read and written material, skills are formed.

Keywords: English, independent work, student, teacher, vocabulary.

Теруге 13.03.2023 ж. жіберілді. Басуға 31.03.2023 ж. қол қойылды.

Электронды баспа

3,41 МБ RAM

Шартты баспа табағы 25,38. Таралымы 300 дана. Бағасы келісім бойынша.

Компьютерде беттеген: А. К. Темиргалинова

Корректорлар: А. Р. Омарова, Д. А. Кожас

Тапсырыс № 4037

Сдано в набор 13.03.2023 г. Подписано в печать 31.03.2023 г.

Электронное издание

3,41 МБ RAM

Усл. печ. л. 25,38. Тираж 300 экз. Цена договорная.

Компьютерная верстка: А. К. Темиргалинова

Корректоры: А. Р. Омарова, Д. А. Кожас

Заказ № 4037

«Toraighyrov University» баспасынан басылып шығарылған

Торайғыров университеті

140008, Павлодар қ., Ломов к., 64, 137 каб.

«Toraighyrov University» баспасы

Торайғыров университеті

140008, Павлодар қ., Ломов к., 64, 137 каб.

67-36-69

e-mail: kereku@tou.edu.kz

www.vestnik.tou.edu.kz